

predstavlja onu osobitu raspoloživost u kojoj su aktivnost i pasivnost istovremeno prisutne: aktivnost, jer predanje potiče na izvršavanje dužnosti, a pasivnost jer se sve prihvaća iz ljubavi, sa sviješću da sve proizlazi iz Božje ruke. Posljedica je toga prepoznavanje važnosti sadašnjega trenutka jer je on odlučujući u slušanju Božje Riječi koja se nastavlja »ispisivati«¹ putem bića i događaja. Prihvatanje i življenje sadašnjega trenutka plod je askeze. Originalnost Caussade-ova nauka o predanju sastoji se u tome što ga on promatra kao krepost i kao stanje. Kao krepost, predanje je ono što se uobičajeno označava kao sukladnost s Božjom voljom, a to se ostvaruje u izvršavanju svega onoga što Bog zapovijeda, i u prihvatanju onoga što On šalje čovjeku. Svi duhovni učitelji slažu se da je ova krepost nužna svim kršćanima i da od nje ništa nije prikladnije za postizanje savršenstva. Kao stanje, predanje je stupanj savršenstva koji dostiže mali broj duša, i to ne zato što drugi nisu pozvani, nego stoga što većina duša koje Bog zove ne odgovaraju na njegov milosni poziv.

Ovaj duhovni nauk (točnije njegova sinteza) postaje jasniji ako se uzme u obzir da je njome de Caussade htio stati u obranu mistike prema kojoj su mnogi duhovni pisci XVII. i XVIII. st. postali sumnjičavi uslijed razvoja pokreta zvanog kvijetizam, koji je crkveno učiteljstvo osudilo u nekoliko dokumenata nastalih 1682. i 1687. godine. Odjaci rasprave s kvijetizmom nalaze se i u djelu koje se ovdje prikazuje. Caussade-ov nauk obilježila je rasprava o ovome problemu dvaju velikih teologa i propovjednika XVII. stoljeća u Francuskoj, Jacquesa Bénigne Bossueta, biskupa, i Francois Fénelona, svećenika. To se osobito ističe u njegovu drugom djelu *Instructions spirituelles en forme de dialogues sur le divers états d'oraison, sui-*

vant la doctrine de M. Bossuet, évêque de Meaux, iz 1741.

Usprkos teškoćama povezanih s razumijevanjem ovoga djela, ono što držim da ima neprolaznu vrijednost isticanje je predanja Božjoj volji koje se ostvaruje u sadašnjem trenutku u kojem Bog svakoga može oblikovati uvijek na nov način i dati posve vlastit put k svetosti, čiji je sastavni dio vršenje svakodnevnih dužnosti.

Dražen Volk

Valentin Miklobušec, *Tri žrtve OZN-e*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2014, 86 str.

S riječima »teror«² i »terorizam«³ susrećemo se gotovo svakodnevno. Pod terorizmom najčešće razumijevamo nasilnu metodu borbe za postizanje političkih ciljeva, pri čemu su sredstva atentati, eksplozije, otmice, ucjene itd. To navodi na zaključak da je terorizam redovito usmjeren protiv određene države ili skupine država, protiv nekoga državnopravnog poretka. Međutim, terorizam ne samo da može biti, nego je i bio nešto upravo suprotno — sredstvo očuvanja državnopravnih poredaka. To bi se moglo objasniti na sljedeći način.

Premda nasilna djelovanja sa značajkama terora i terorizma sežu tisućljećima u prošlost, pojam »teror«⁴ ušao je u širu uporabu godine 1793. ili 1794., proširivši se iz francuskoga u većinu europskih jezika. Riječ »terror«, valja to kazati, izvorno je latinska: »terror«⁵ znači 'strah, trepet, zastrašivanje'. Naime, na vrhuncu Francuske revolucije, Maximilien Robespierre i njegovi pristaše jakobinci nastojali su stečevine revolucije braniti utjerivanjem straha i svekolikim progonima, masovnim osudama na smrt i utamničenjima. Uspostavili su zakon koji je davao široke ovlasti za uhićenja, a na revolucionarnim sudovima optu-

ženici nisu imali pravo na branitelje, svjedoke obrane i priziv protiv izrečene presude.

Politički terorizam provodili su kasnije po istim ili sličnim obrascima Lenjin i Staljin, Mussolini i Hitler. Boljševički tip državnoga terorizma prigrlili su i jugoslavenski komunisti, samozvani antifašisti. Beskrupulozno su se obračunavali s neistomišljenicima, sa svima koje zbog bilo čega ocijenili nepodobnima i opasnim. Komunistički vlastodršci državnim su terorom i terorizmom nastojali zaoštriti klasnu borbu likvidirajući tobožnje klasne neprijatelje: često bez ikakva suđenja ili su privid zakonitosti htjeli postići priređujući montirane sudske procese. Premnogi su Hrvati stradali zato što nisu bili spremni zatomiti i zabaciti nacionalnu i vjersku identitetsku samosvijest. Među tim časnim žrtvama golem je broj svećenika, redovnika i redovnica.

Taj broj iznosi 664 života prema podatcima koje je žrtvoslovac dr. fra Petar Bezina, savjesni i nepokolebljivi istraživač komunističkih zločina. Treba istaknuti da su rečena ubojstva počinjena u većini slučajeva po okončanju Drugoga svjetskog rata, čime se ubijeni ne mogu formalno–pravno ubrojiti u žrtve rata, nego u poratne žrtve komunističkoga državnog terorizma. Trojici časnih i uzornih katoličkih svećenika, žrtvama poraća, isusovac Valentin Miklobušec posvetio je knjigu »Tri žrtve OZN–e« koju je 2014. izdao Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu. U predgovoru autor piše:

»Ova je knjiga napisana da sačuva uspomenu na tri hrvatska isusovca, Josipa Müllera, Franju Bortasa i Nikolu Buljana koje je OZNA lišila života po završetku rata 1945. OZNA je kratica za Odjeljenje za zaštitu naroda. Bila je to tajna vojna policija Komunističke partije Jugoslavije. Osnovao ju je Nacionalni komitet za oslobodenje Jugoslavije 13.

svibnja 1944. po zapovijedi vrhovnoga zapovjednika Narodnooslobodilačke vojske, a to je bio Tito sa svojim najbližim partijskim suradnicima. OZNA je preko svojih doušnika otkrivala skupine i pojedince koji bi mogli komunistima otežavati učvršćenje na vlasti koju su bili prigrabili ratom, revolucijom i prijevarom. Nepoželjnim pojedincima pripisivala je 'neprijateljsko djelovanje protiv naroda' i predavala ih svomu sudu na sigurnu osudu. U narodu je sijala strah i trepet krilaticom 'OZNA sve dozna' šireći opće nepovjerenje svih prema svima.«

Uputno je kazati makar nešto o tome kako su skončala trojica spomenutih svećenika, koje semože s pravom smatrati mučenicima i nevinim žrtvama komunističke strahovlade:

Josip Müller, rođen 1883. u Trebinju u istočnoj Hercegovini, osuđen je 19. srpnja 1945. na Vojnome sudu u Zagrebu na kaznu smrti streljanjem zbog »djela org. [organiziranoga] ter. [terorističkog] aparata u službi neprijatelja«. Valentin Miklobušec u knjizi »Tri žrtve OZN–e« piše:

»Mjesto i vrijeme smaknuća pouzdano se ne zna, ali ima naznakâ. Među njima je i izjava don Bože Ribarića, svećenika Krčke biskupije, koji je od 1945. do 1949. bio zatvoren u Staroj Gradiški i Lepoglavi, a nakon toga je bio neko vrijeme duhovnik čč. ss. milosrdnica u Lužnici. Za vrijeme duhovnih vježbi istim sestrama u Frankopanskoj ulici u Zagrebu, 24. siječnja 1975. kazao je p. Predragu Beliću sljedeće: 'Mladić pravoslavni, koji je ubio o. Müllera u Maksimiru, a kasnije je i sâm bio osuđen, u Lepoglavi je pričao da mu je pater dao crni molitvenik, a on da je njemu rekao: 'Oče, ne bojte se... to će biti u času, nećete ni znati... Pucano mu je u potiljak.'«

Franjo Bortas, rođen 1903. u selu Lug u župi Samobor, utamničen je nakon optužbe da je četiri bivša legionara, koji su se ilegalno vratili u Jugoslaviju,

uputio u križare. Valentin Miklobušec o presudi i kazni piše:

»Osuđen je na 14 mjeseci prisilnog rada i odveden u Staru Gradišku. Supatnici u logoru bili su svjedoci njegove poniznosti, skromnosti i vedrine, pogotovo u posljednjoj bolesti, kad zbog raka na želudcu nije mogao podnijeti nikakvu hranu. Teško bolestan umire 7. lipnja 1947., tri dana prije odsluženja kazne.« Zapamćene su i zapisane posljednje riječi p. Bortasa; izgovorio ih je na francuskome: »Au revoir au ciel!« (»Do viđenja u nebu!«). Nikola Buljan, rođen 1895. u Kreševu u središnjoj Bosni, uhićen je pod optužbom da je povezan s letkom, podmetnutim na hodniku pred sakristijom, o dolasku zapadnih velesila i križara. Nakon zlostavljanja završio je u vojnoj bolnici u Sarajevu, gdje umire 26. kolovoza 1946. O kraju života p. Nikole Buljana u dotičnoj knjizi može se pročitati ono što je p. Karlo Ferenčić kao profesor ispričao skolasticima na zagrebačkome Jordanovcu, a oni su to marno zabilježili:

»P. Ferenčić [je] zahtijevao da patru dade sakramente. Dovukli ga pod jedno drvo. Nije mogao stati na noge niti je išta razumio... Samo je buljio i ustima micao. Dao mu je apsoliciju i sv. Pričest, iza koje se sam prekrizio — nešto je ipak ostalo u podsvijesti. Iza toga pomazanje. Ništa nije razumio, hvatao je za šesir i tašku. Stražar je bio pokraj dok se nije sve svršilo. U četiri mjeseca sve je bilo gotovo. P. Ferenčić je pitao liječnika, od čega je umro. Liječnik: Infekcija! — A dosta sam vam rekao!« Neki svjedoci i upućenici smatrali su da je p. Nikola Buljan bio mučen i otrovan.

Treba naposljetku istaknuti da je na području Titove Jugoslavije ubijeno više svećenika, redovnika i redovnica nego u svim europskim komunističkim zemljama zajedno. A tomu valja domisliti da je komunizam u Europi, Aziji i drugdje u svijetu skrivio neusporedivo više žr-

tava nego fašizam i nacizam zajedno. Ne podliježe dakle sumnji ova tvrdnja: simbol u čije se ime protilo najviše krvi u povijesti čovječanstva — crvena je zvijezda petokraka! Simbol lijevoga fašizma, najgorega državnog terorizma, nesmiljene strahovlade. Tomu nikako ne proturječi povijesna okolnost da je crvenu petokraku u Drugome svjetskom ratu nosio i velik broj časnih ljudi, istinskih antifašista, hrvatskih domoljuba i katoličkih vjernika.

U svakom slučaju, crvena zvijezda koju su u Kumrovcu i Srbu s proklamiranim ponosom stavljali na glavu neki ovodobni hrvatski vlastodršci i drugi političari — više nego dovoljno govori o njihovu iskrivljenom i tendencioznom vrednovanju povijesnih činjenica, te o njihovu takozvanu »antifašizmu«, »novoj pravедnosti« i »pravome putu«. Pametnomu, pravedomu i upućenom dosta.

Mihovil Marito Letica

Zoran M. Jovanović, *Beogradska nadbiskupija i njeno okruženje u vremenu i prostoru*, Beogradska nadbiskupija, Beograd, 2014, 223 str.

U izdanju Beogradske nadbiskupije pojavila se 2013. godine knjiga prof. dr. Zorana Jovanovića pod nazivom *Beogradska nadbiskupija i njeno okruženje u vremenu i prostoru*. Ovo je djelo nastalo u povodu obilježavanja stote obljetnice sklapanja Konkordata između Kraljevine Srbije i Svete Stolice, što je prije 90 godina omogućilo i ponovno uspostavljanje Beogradske nadbiskupije.

Dr. Zoran M. Jovanović rođen je 1963. godine u Beogradu. Školovanje je završio u svome rodnom gradu, gdje je stekao i zvanje dipl. povjesničara umjetnosti (1990.), a potom je magistrirao povijest umjetnosti (1998.) i deset godina kasnije doktorirao na istom